

Ir-rikors tal-bradella u l-bankun tal-istatwa ta' San Pawl

● minn Dorian Baldacchino

Il-knisja tal-parroċċa tagħna hija mużew artistiku tax-xogħlijiet tal-Bormliż Emmanuele Buhagiar. Infatti huwa dmir tagħna li niehdu ħsieb dan il wirt li hallewlna missirijietna. B'hekk giet afdata l-kumpanija Mostija Atelier Del Restauro sabiex tiegħu ħsieb id-diversi opri li jinsabu fil-knisja tagħna, fosthom l-istatwa, il-pedestall u l-bankun ta' San Pawl, is-sett tal-appostli l-antiki li kien jintrama fuq l-artal, ir-relikwarju l-antik u l-gdid tal-festa u oħrajn. Għaldaqstant is-sena l-oħra reġa' wasal fostna l-bankun tas-seklu 20 li fuqu titpogġa l-vara ta' San Pawl, xogħol Emmanuele Buhagiar.

Matul il-vaganzi tas-sajf kont qiegħed nagħmel xi riċerka fl-arkivji tal-Kurja u waqt li kont qed inqalleb qalb l-indiċi tal-volumi tar-rikorsi gie f'idi rikors li jgħid: *predella della statua di S. Paolo*¹. Permezz ta' dan l-artiklu ser nagħti xi ftit informazzjoni dwar il-bankun tal-vara ta' San Pawl minħabba li s'issa, l-unika informazzjoni li għandna dwaru hija dwar id-disinn li jinsab fis-sagristerija tal-knisja parrokkjali u li kien inħadem minn Emmanuele Buhagiar.

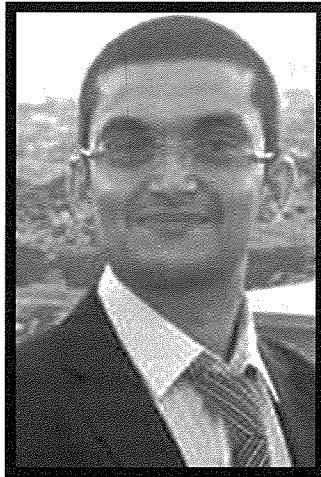
Tifsir tal-kelma "predella"

Qabel ma nagħtu ħarsa lejn ir-rikors, tajjeb li nagħtu ħarsa lejn il-kelma "predella" li nsibuha wżata f'dan id-dokument. Il-kelma Taljana predella tirreferi għal żewġ oġġetti li bil-lingwa tagħna huma magħrufa bħala l-bradella u l-bankun. Il-bankun għandu forma ta' kaxxa kbira tal-injam li toffri sapport għall-istatwa flimkien mal-pedestall tagħha u l-bradella. Min-naħa l-oħra l-bradella hija marbuta haġa waħda mal-bankun u jkollha l-istess qisien. Il-bradella li hija trasformazzjoni tat-termini predella li daħlet f'islienna mill-Isqalli, iżda b'tifsira differenti. Għaldaqstant, il-bradella hija dik il-parti li tingarr waqt il-purċissjoni u magħha jintrabtu il-pedestall u l-vara. Fiha jiddaħħlu tlieta jew erba' lasti tal-injam biex tkun tista' tingarr fuq l-ispalla².

Informazzjoni dwar ir-rikors

Dan ir-rikors hu maqsum f'żewġ partijiet. Il-parti prinċipali fejn għandek it-talba tal-kappillan, u l-aħħar parti fejn hemm l-approvazzjoni biex jitwettaq dan il-proġett.

L-aktar parti li hija ta' interess kbir għalina hija t-talba biex isir dan il-proġett. Imqabbel mar-rikorsi l-oħra li generalment isiru fil-kurja, dan id-dokument iħares

il-formalitajiet kollha skont kif mitlub mill-Kurja. Infatti jibda bil-kliem "Sua eccellenza reverendissima" u jkompli bit-titli attribwiti lill-Isqof ta' Malta. F'dan il-perjodu meta saret it-talba l-Isqof kien Mauro Caruana. Imbagħad ikun hemm l-isem ta' min hemm jagħmel it-talba flimkien mal-kliem "Umile ricorso del ..." u l-irwol tiegħu fil-parroċċa f'dan il-kas kien il-kappillan "Sac. Francesco Xuereb Parroco di Casal Safi". Li hu interessanti li meta wiehed jifli dan id-dokument isib li dan il-proġett kien beda fi żmien il-kappillan Tarxiniż Emmanuele Brincat li kien il-kappillan ta' Hal Safi bejn is-27 ta' Diċembru 1931 u Marzu 1935³ imbagħad tkomplet mis-suċċessur tiegħu Dun Frangisk Xuereb li dam kappillan ta' raħalna mid-29 ta' Diċembru 1935 sas-6 ta' April 1946⁴.

Parti mill-messaġġ ta' dan id-dokument jgħid:

Che la predella della statua di San Paolo apostolo, titolare del suddetto Casale, si trova in cattivo stato.

Che i suoi parrocchiani desiderano sostituirla con una altra nuova. Che a tale scopo da alcuni benefattori venne contribuita una somma ascendente a lire sterline cento e venticinque (£125). Che l'allora Parroco Sac. Emmanuele Brincat aveva già acquistato disegno per la formazione della stessa, fatto dallo scultore Emmanuele Buhagiar, il quale venne unanimamente approvato dagli abitanti dello stesso casale.

Fi ftit kliem b'islienna qiegħed jgħid li l-parruċċani kienu qegħdin jitolbu sabiex jinbidlu l-bradella u l-bankun peress li kienu fi stat hażin ħafna. L-ispiza għal dan il-proġett kienet ser tigi tiswa mija u ħamsa u ghoxrin lira sterlina u kienet ser tithallas mill-benefatturi tar-raħal. Flimkien ma' dan ir-rikors gie pprezentat ukoll id-disinn tal-bradella wara li kien aċċettat mill-parruċċani tar-raħal. Min-nota li hemm fuq il-paġna ta' wara ta' dan ir-rikors nafu li gie pprezentat lill-Kurja Arciveskovili ta' Malta fit-22 ta' April 1936. Il-permess għal din it-talba mill-kappillan ta' Hal Safi ħareġ fis-17 ta' Lulju 1936, b'hekk ix-xogħol seta' jsir.

Wiehed tajjeb li jinnota li fi żmien il-kappillan Dun Frangisk Xuereb, il-gawhra tal-Hal Safin reġgħet inghatat il-ħajja. Kien f'dan il-perjodu li nħadmu l-pedestall tal-

vara kif ukoll sett gastri bil-fjuretti għal fuq il-bradella. Dawn il-proġetti huma kollha xogħol l-iskultur Manwel Buhagiar.

Jidher ukoll li lejn in-nofs tas-seklu għoxrin kien hawn qawmien mill-ġdid fejn tidhol il-festa ta' San Pawl u l-armar tal-knisja. Dan jidher mid-diversi proġetti li saru taht il-patroċinju tal-kappillan Naxxari Dun Frangisk Xuereb. Wieħed għandu jzomm f'moħħu, li matul il-parrokkat ta' dan il-kappillan, il-hajja soċjali kienet diffiċli ħafna għal raħalna (kif ukoll għall-bqija tal-gzira minħabba l-gwerra mill-1940-1943). B'danakollu ma

waqqafx lill-benefatturi Ħal Safin milli jikkontribwixxu fl-opri ekkleżjastiċi sabiex ikomplu jsebbħu dan it-tempju Pawlin.

Referenzi

- ¹ Arkivju Arċiveskovili ta' Malta, Suppliche 36 (1936), f.341
- ² M. Sagona, Emanuele Buhagiar (1876-1962: his contribution to the ecclesiastical decorative arts of the Maltese Islands, (2003) p.84
- ³ P. Callus, Ħal Safi (1998), p.91
- ⁴ Abid p.91-93

**Il-Kumitat tal-Festa
Kazin San Pawl
jinkoraġġixxi
t-tiżjin ta' gallariji u bjut
fil-granet tal-festa.**

F. Borg & Sons

Furniture Transport

jixtiequ l-festa t-tajba

lill-Ħal Safin kollha.

Tel: 21461190/ 99499574